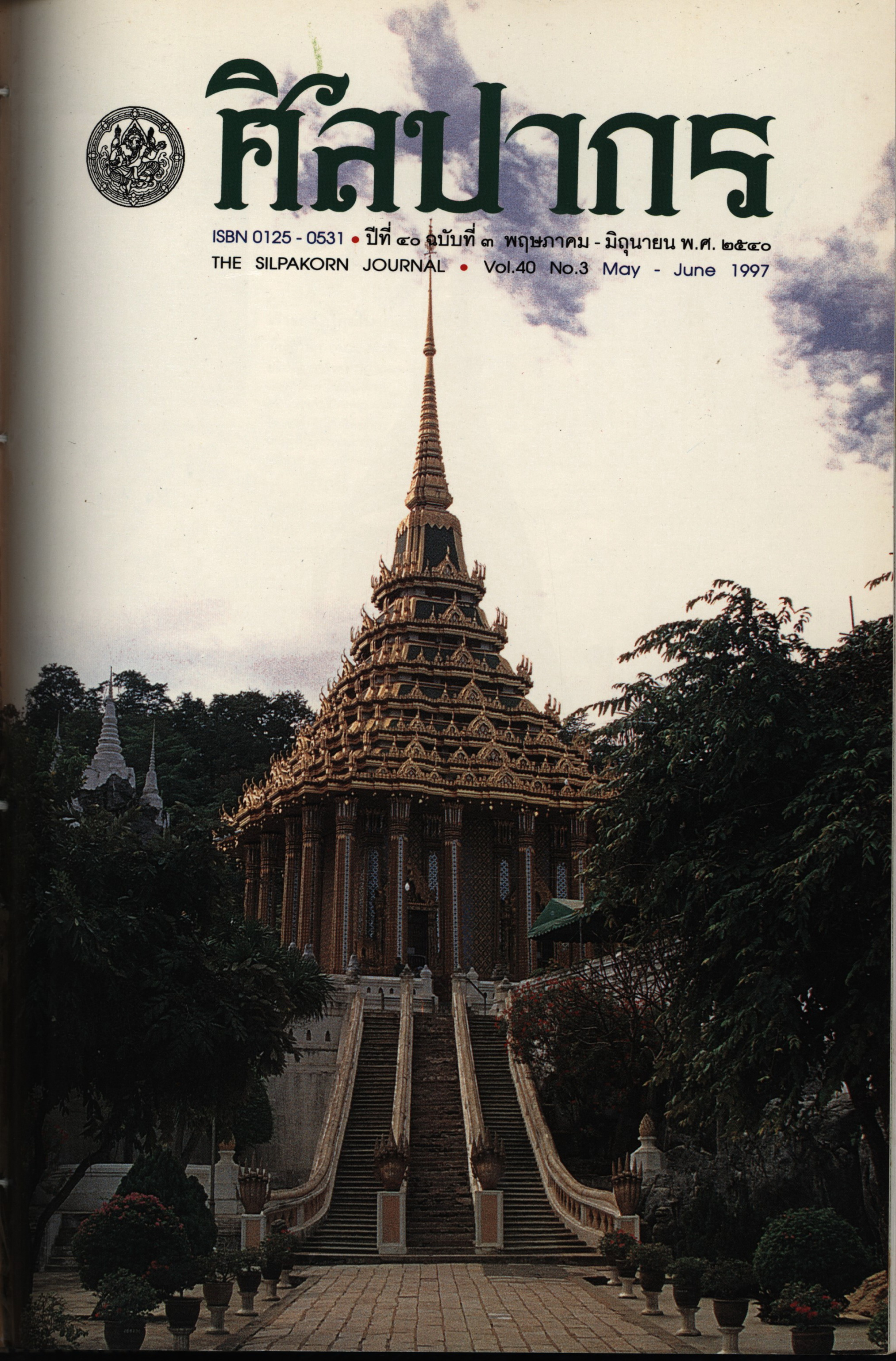

ศิลปากร

ISBN 0125 - 0531 • ปีที่ ๔๐ ฉบับที่ ๓ พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐
THE SILPAKORN JOURNAL • Vol.40 No.3 May - June 1997

สารบัญ

๖

บ้านอับดุลลาฮิม

๑๓

อาคารหอสมุด มหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๐

มณฑปพระพุทธบาท สระบุรี

๓๘

คีนสภาพหุ่นไทย ด้วยฝีมือศิลปิน...

จักรพันธ์ โปษยกฤต

๔๗

วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก :

วัดส่วนพระองค์ในรัชกาลปัจจุบัน

๕๘

ปูชนียบุคคลทางสถาปัตยกรรมไทย :

รองศาสตราจารย์ เสนอ นิลเดช

๖๑

การพัฒนาในเขตเมืองเก่า

๗๘

ผู้นุรักษ์มรดกไทยดีเด่น

ด้านสถาปัตยกรรมไทย ประจำปี ๒๕๓๘-๒๕๔๐

๑๑๓

หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา

๑๑๙

ศิลปิน... ศิลปากร

๑๒๔

ถามมา-ตอบไป

ถามมา-ตอบไป

ก้องแก้ว วีระประจักษ์

ในฉบับนี้ขอตอบคำถามที่เกี่ยวกับคำแผลงซึ่งนิยมใช้กันในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำเหล่านั้นในปัจจุบันส่วนมากเลิกใช้ไปแล้ว คนรุ่นใหม่หรือนักที่จะทราบความหมายอันแท้จริง หากนำมาใช้หรือพูดขึ้นอีกอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้เพราะศัพท์แต่ละคำที่แผลงใช้กันในสมัยนั้นมีกำเนิดมาจากเหตุแตกต่างกัน บางทีมีที่มาจากศัพท์ภาษาต่างประเทศและได้กลายมาเป็นคำในภาษาไทย ซึ่งยังคงนิยมใช้พูดกันแม้ถึงปัจจุบันก็มี บางคำใช้อยู่เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ต่อมาก็หมดความนิยมศัพท์นั้นก็สูญไปเมื่อมีการนำมาพูดถึงในยุคหลังก็เปลี่ยนความหมายไปเป็นอย่างอื่นแล้วก็มี ตัวอย่างเช่นคำที่ถามมาต่อไปนี้

เก้ ศัพท์นี้เกิดขึ้นคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเยือนประเทศอินเดีย ขณะประทับอยู่ในเรือพระที่นั่งวันนั้นแต่งกายอย่างฝรั่งเป็นครั้งแรก มีข้าราชการที่ไปในเรือพระที่นั่งคนหนึ่งใช้ผ้าผูกคอสีแดงสดเป็นที่สะดุดตา มีเพื่อนข้าราชการเชื้อสายญวนคนหนึ่งจบการศึกษามาจากประเทศอังกฤษนิยมใช้คำภาษาอังกฤษพูดปนกับภาษาไทย ซึ่งสมัยนั้นถือเป็นความแปลกใหม่ที่ใช่วาดกัน กล่าวชมผู้ที่ผูกคอด้วยผ้าสีแดงด้วยคำภาษาอังกฤษปนไทยด้วยสำเนียงว่า “เก้จริงคุณ” (gay จริงคุณ) ผู้ที่ตามเสด็จคราวนั้นไม่รู้ภาษาอังกฤษก็มีมาก ฟังไม่เข้าใจเอามาพูดต่อออกเสียง “เก้” ส่วนผู้ที่รู้ภาษาอังกฤษก็เห็นขันที่ออกสำเนียงผิดจึงพูดว่าเก้ตามอย่างกัน คำว่า เก้ จึงกลายมาเป็นคำแผลงที่ใช้สื่อกันมา ปัจจุบันศัพท์คำนี้ได้เข้าไปอยู่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแล้วมีความหมายว่า งามเข้าที่

ตัน ปราภพศัพท์นี้ในพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชนิพนธ์ไว้ว่า “ได้ขโมยขึ้นรถโมเตอคาร์ของรพี ซึ่งดูหน้าตาตันอยู่ ไปกับชายบริพัตร ชายอรุพงษ์ รพี แลพระยานุรุช กระโจมไปร้านขายโปสท์ก๊าดแลดูรูปต่างๆ ทีเดียว ชื่อได้รูปถ่ายแลโปสท์ก๊าด ซึ่งสั่งให้เขาบรรจุ

หีบส่งเข้ามา ได้ซื้อกรอบรูปต้นเข้ามาสำหรับให้เห็นว่าของที่ชั้นเรโม่มันเลวเพียงนี้”
จะเห็นได้ว่าศัพท์คำนี้หมายถึง ของที่มีสภาพไม่ดี เก่า หรือไม่งดงาม โดยนัย หมายถึง
คุณภาพต่ำ ใช้เป็นคำแผลง หมายถึง อยู่ข้างเลว หรือยังไม่ได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น

Sea mail : \$US 11.50 for all countries

Air mail : \$US 22.00 for America

กรุด คำนี้เป็นศัพท์เพลงมีความหมายว่า ทำเทียม ทำแทนของจริง หรือตก
แต่งขึ้น คำเพลงนี้กำเนิดขึ้นในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสบางปะอิน ครั้งนั้นมีหญิงผู้หนึ่งชื่อ อำแดงกรุด เคยได้เฝ้าทูลละออง
ธุลีพระบาท และได้กราบถวายบังคมทูลพระมหากรุณาธิคุณเชิญเสด็จพระราชดำเนิน
ประพาสที่ทุ่งนาของอำแดงกรุดนั้น ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงระหว่างทุ่งนา
นั้นมีดอกบัวเป็นจำนวนมากล้วนแต่เหี่ยวแห้งทั้งสิ้น ต่อเมื่อหยิบบ้างจึงเห็นว่าเป็น
ของที่หามาจากที่อื่นๆ แล้วนำมาวางไว้ด้วยความตั้งใจที่จะให้มีดอกบัวมากๆ ใน
การรับเสด็จนั่นเอง ต่อมาคำ กรุด จึงนำมาใช้เป็นคำเพลงอยู่ระยะหนึ่ง ปัจจุบัน
เลิกใช้แล้ว

พาว ศัพท์นี้เกิดจากการนำเสียงสนทนากันเบาๆ ซึ่งได้ยินจากที่ไกลมาใช้
เป็นคำเพลง มีความหมายว่า พูดกระซิบกระซาบ พูดจากันไม่ให้ใครได้ยิน หรือพูด
ว่าเป็นเหมือนความลับ ศัพท์นี้เกิดจากการที่เจ้านายหลายพระองค์ในครั้งนั้นทรง
สังเกตเห็นว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ขณะทรงรับสั่งอะไรกับเจ้านาย
หรือขุนนาง มักจะรับสั่งด้วยเสียงเบาๆ ดังพาวๆ จึงเกิดใช้คำพาวๆ หรือ พาว
ตามเสียงที่ได้ยินนั้นในความหมายว่ากระซิบกระซาบ หรือว่าพูดเสียงเบาๆ ไม่ให้
ใครได้ยิน

คำเพลงที่ใช้กันในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีเป็น
จำนวนมาก แต่ได้นำมาอธิบายไว้ที่นี้เฉพาะคำที่ถามมาเท่านั้น

อนึ่ง คำถามที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมยังมีอีกมาก หากคำถามของท่านใดยัง
ไม่ได้คำตอบ ขอเรียนว่าอย่าเพิ่งผิดหวัง ผู้ตอบจะพยายามทยอยตอบคำถามของ
ท่านไปเรื่อยๆ นิตยสารฉบับต่อไป อาจเป็นคำตอบที่ท่านรอคอยก็ได้ หวังว่าท่าน
คงจะกรุณาอดใจรออ่านในฉบับหน้า ขอขอบคุณ

